Na rynku mamy dziś niezwykle szeroki wybór pomp ciepła różnych marek. W bazie EPREL, czyli Unijnym Rejestrze Produktów do Etykietowania Energetycznego, jest obecnie zarejestrowanych około 30 tys. modeli pomp ciepła – wśród łącznej liczby niemal 37 tys. modeli różnych urządzeń grzewczych do centralnego ogrzewania.

Świadczy to o popularności tej technologii, ale też powoduje, że wielu inwestorom trudno jest zdecydować, które z oferowanych pomp ciepła gwarantują najwyższą jakość. W tej kwestii niewątpliwie warto zaufać renomowanym europejskim certyfikatom. Wśród nich najbardziej rozpoznawalny jest znak Heat Pump Keymark (HP Keymark), będący własnością europejskich organizacji normalizacyjnych CEN i CENELEC. Ten system certyfikacji pomp ciepła jest rekomendowany w naszym kraju zarówno przez Centralny Ośrodek Chłodnictwa (COCH), jak i Polski Komitet Normalizacyjny, a w całej Europie – przez Europejskie Stowarzyszenie Pom Ciepła (EHPA).

Specjalizacja, doświadczenie i renoma

Na początek kilka słów na temat samej technologii pomp ciepła i oczekiwań wobec systemu ich badań i certyfikacji. Przede wszystkim pompy ciepła to bardzo zaawansowane technologicznie urządzenia, które są dostępne w wielu rozmaitych konfiguracjach – zależnie od rodzaju dolnego źródła ciepła i sposobu jego przekazywania, zastosowanych rozwiązań konstrukcyjnych, rodzaju czynnika chłodniczego czy zintegrowanego wyposażenia (np. zasobnik c.w.u.). W dodatku pompy ciepła często realizują szereg różnych funkcji. Mogą jednocześnie służyć do ogrzewania domu, chłodzenia i podgrzewu wody, a w każdym z tych przypadków powinny zapewniać możliwie najwyższą efektywność, minimalizację wpływu na otoczenie (np. ograniczenie hałasu), komfort użytkowy i bezpieczeństwo pracy.

Dla rzetelnej oceny jakości tych urządzeń niezwykle ważne jest zatem, aby ich badania były przeprowadzane w wysoko wyspecjalizowanych i akredytowanych laboratoriach, mających duże doświadczenie i cieszących się powszechną renomą. Istotny jest również zakres badań oraz ich formuła. Powinny być one kompleksowe i uwzględniać zróżnicowane warunki pracy pomp ciepła, oferowane warianty konstrukcyjne urządzeń oraz realizację przez nie poszczególnych funkcji.
Takie właśnie badania jakości pomp ciepła zapewnia wspomniany wcześniej system certyfikacji HP Keymark. Ich wiarygodność dodatkowo gwarantuje wdrożenie systemu oceny tzw. trzeciej (niezależnej) strony, a także wyeliminowanie ryzyka testowania tylko pojedynczych, wybranych przez producenta „złotych urządzeń". Aby

zachować znak HP Keymark, zakłady produkcyjne pomp ciepła muszą być obowiązkowo poddawane corocznej kontroli systemu utrzymania jakości, podczas której z linii produkcyjnej kontrolerzy wybierają losowo urządzenia do badań laboratoryjnych. W ten sposób sprawdzają, czy w trakcie produkcji przestrzegane są odpowiednie standardy i kolejne urządzenia spełniają ustalone parametry techniczne.

Wielu obecnych na polskim rynku producentów pomp ciepła może się pochwalić certyfikatem HP Keymark – jako wiarygodnym świadectwem wysokiej jakości ich urządzeń, powszechnie uznawanym w Europie i poza nią. Przyjrzyjmy się zatem, jak solidne i szerokie wsparcie instytucjonalne ma HP Keymark.

Rekomendacja Centralnego Ośrodka Chłodnictwa

Centralny Ośrodek Chłodnictwa (COCH) to znany polski ośrodek badawczy, który jako jedyny ma obecnie w Polsce upoważnienie do przeprowadzania certyfikowanych badań pomp ciepła. Jak można przeczytać na stronie internetowej COCH:

− Nasze laboratorium badawcze oraz niezależna jednostka kontrolująca i certyfikująca mają możliwość wykonania niezbędnych badań, jak i weryfikacji, nadania znaku i kontroli fabrycznej produktów rozpoznawanych znakiem Keymark.

Dalej jest o samym certyfikacie HP Keymark i jego zgodności z normami europejskimi:

− HP Keymark to dobrowolny, niezależny europejski znak certyfikacyjny (certyfikacja ISO typu 5) dla wszystkich pomp ciepła, kombinowanych pomp ciepła oraz podgrzewaczy ciepłej wody (zgodnie z wymogami ekoprojektu i etykietowania energetycznego, czyli rozporządzeniami UE 811/2013 i 812/2013, UE 813/2013 i 814/2013). Certyfikacja opiera się na niezależnych testach przeprowadzanych przez stronę trzecią i potwierdza zgodność z wymaganiami produktów określonymi w zasadach schematu HP Keymark oraz z wymaganiami dotyczącymi efektywności określonymi przez ekoprojekt (tzw. Lot 1 i Lot 2).

Wśród kluczowych cech i korzyści tego systemu certyfikacji, Centralny Ośrodek Chłodnictwa wymienia także:

- coroczną kontrolę produkcji w fabryce (FPC) i kontrolę systemu zarządzania jakością;
- przejrzystość i solidność systemu certyfikacji, co tworzy zaufanie na rynku europejskim;
- wzajemną akceptację certyfikatu przez wszystkie uczestniczące organy certyfikujące w Europie.

Do nadawania certyfikatu HP Keymark upoważnionych jest obecnie 13 europejskich instytutów badawczych – COCH jest jednym z nich. Współpracują one z 27 specjalistycznymi, notyfikowanymi laboratoriami, spośród których 21 jest zlokalizowanych w Europie.

Każde z tych laboratoriów wykonuje badania pomp ciepła na podstawie akredytacji udzielonej przez instytucję będącą w danym kraju odpowiednikiem Polskiego Centrum Akredytacji (PCA). Mogą one więc realizować badania na rzecz programu „Czyste Powietrze", przy czym wszystkie jednoznacznie wspierają system certyfikacji HP Keymark.

Rekomendacja Polskiego Komitetu Normalizacyjnego

Informacje o systemie badań i certyfikacji Keymark możemy również znaleźć na stronie internetowej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego:

− KEYMARK to dobrowolny europejski znak certyfikacyjny strony trzeciej, potwierdzający zgodność wyrobów lub usług z Normami Europejskimi. Znak ten jest własnością europejskich organizacji normalizacyjnych CEN i CENELEC, jest wydawany przez uprawnione jednostki certyfikujące.

Warto dodać, że Polski Komitet Normalizacyjny od 1 stycznia 2004 r. jest członkiem europejskich organizacji normalizacyjnych CEN i CENELEC, będących właścicielami znaku Keymark. W 2021 r. prezes PKN, Ewa Zielińska, została wybrana na stanowisko wiceprezydenta CENELEC ds. polityki i pełni tę funkcję nadal.

A tak PKN informuje o genezie i celu utworzenia znaku Keymark:

– W odpowiedzi na rezolucję Rady Europejskiej z 1992 r. dotyczącą poprawy ochrony konsumentów i przeciwdziałania niepewności spowodowanej różnorodnością znaków jakości, europejskie organizacje normalizacyjne CEN i CENELEC opracowały w latach 1993-1994 znak Keymark.

System Keymark stosuje się obecnie do certyfikacji różnych produktów i usług. Na polskim rynku grzewczym jest on szczególnie dobrze rozpoznany np. w zakresie certyfikacji kolektorów słonecznych – jako znak jakości Solar Keymark, funkcjonujący już niemal od 20 lat. System certyfikacji HP Keymark dla pomp ciepła jest młodszy, ale i tak liczy sobie już blisko 10 lat – został utworzony w 2015 r. przy współpracy z ośrodkami badawczymi BRE z Wielkiej Brytanii, DIN CERTCO z Niemiec i SP CERT ze Szwecji.

Rekomendacja EHPA i PORT PC

Znak HP Keymark jest również rekomendowany przez Europejskie Stowarzyszenie Pomp Ciepła (EHPA) oraz Polską Organizację Rozwoju Technologii Pomp Ciepła (PORT PC), która od lat jest członkiem EHPA. Obie organizacje mają charakter sektorowy, skupiając nie tylko producentów pomp ciepła i ich przedstawicieli, ale też instalatorów, projektantów czy reprezentantów środowiska naukowego.

Patric Crombez, obecny prezes zarządu EHPA, który w czerwcu br. był gościem honorowym XII Kongresu PORT PC, wskazał w swoim wystąpieniu na szybko rosnące znaczenie systemu certyfikacji HP Keymark. Zaznaczył, że obecnie jest on w pełni uznawany w 10 europejskich krajach (w tym we Francji, Niemczech czy Wielkiej Brytanii), stanowiąc rekomendację wysokiej jakości oznaczonych nim pomp ciepła i często umożliwiając uzyskanie na zakup/instalację tych urządzeń państwowych dotacji. Przedstawił również mapę ilustrującą, na ile w poszczególnych państwach Europy znak ten jest rozpoznawany (w odniesieniu do krajowych programów wsparcia).

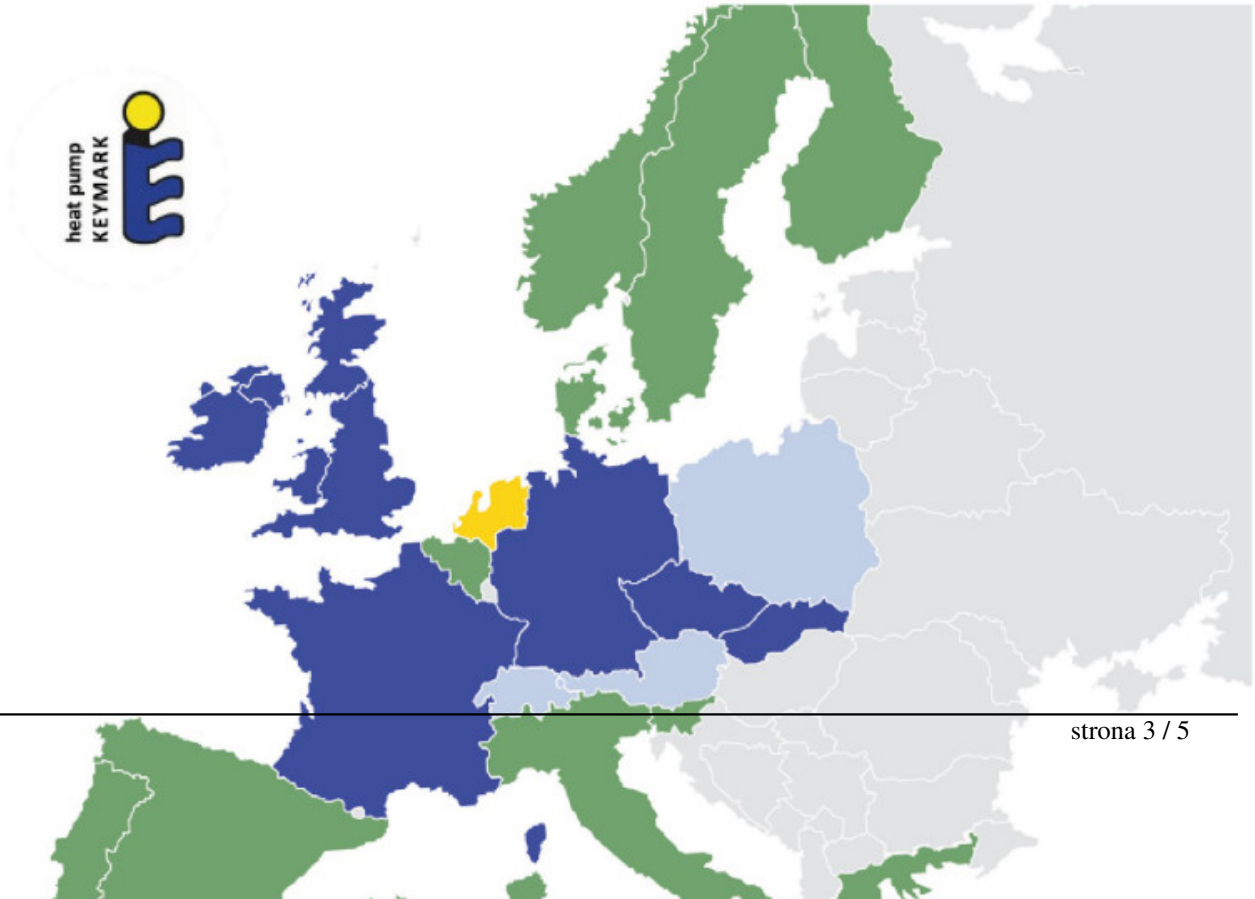

Rys. 1. Rozpoznawalność znaku HP Keymark w Europie – mapa zaprezentowana przez Patrica Crombeza, prezesa zarządu EHPA, na XII Kongresie PORT PC 13 czerwca 2024 r. (źródło EHPA)

Obecnie PORT PC zabiega, aby w polskim programie „Czyste Powietrze" pompy ciepła z certyfikatem HP Keymark (tak samo jak z pokrewnym certyfikatem EHPA Q czy certyfikatem Eurovent) były bez przeszkód i ograniczeń czasowych kwalifikowane na listę ZUM, która uprawnia do uzyskania dofinansowań. Wskazane wyżej rekomendacje są do tego wystarczającym uzasadnieniem.

Warto nadmienić, że certyfikat EHPA Quality (EHPA Q) to krajowy znak jakości, nadawany również w Polsce. Opiera się on na wymaganiach systemu certyfikacji HP Keymark, jednak do jego uzyskania dodatkowo niezbędne jest spełnienie przez producenta/dystrybutora wymagań w zakresie:

- zapewnienia krajowej sieci serwisu dla oferowanych pomp ciepła,
- opracowania w języku polskim pełnej dokumentacji technicznej urządzeń,
- zagwarantowania dostępności wszystkich części zamiennych – minimum 10 lat od zakończenia produkcji danego modelu pompy ciepła,
- organizacji profesjonalnych szkoleń dla instalatorów.

Ważne jest kompleksowe podejście

Paweł Lachman, prezes PORT PC, podkreśla, że o dobrą jakość oferowanych na polskim rynku pomp ciepła, podobnie jak innych urządzeń grzewczych, trzeba dbać kompleksowo i że jest to zadanie nie tylko branży, ale też organów publicznych:

– Potrzebne są nam wyrywkowe kontrole rynku, przeprowadzane zgodnie z zaleceniami ekoprojektu. To skutecznie wyeliminuje problem tzw. złotych produktów, pozwalając sprawdzić, czy kolejne wyprodukowane urządzenia – a nie tylko te wybrane na wstępie przez producenta do badań – spełniają deklarowane parametry techniczne. Nie chodzi więc o kontrolę samych dokumentów, bo ona nie świadczy o rzeczywistej jakości produktów, ale o poddawanie badaniom laboratoryjnym losowo wybieranych urządzeń będących na rynku. A także – o ewentualne zastosowanie sankcji przewidzianych prawem europejskim. Dopiero takie podejście przyniesie efekt mrożący wśród nieuczciwych sprzedawców i zakończy dyskusję o tym, jak najlepiej uszczelnić listę ZUM – zaznacza Paweł Lachman.

Na skuteczność działań związanych z ochroną rynku urządzeń grzewczych i interesów konsumentów ogromny wpływ ma zatem to, czy organy publiczne w pełni respektują prawo europejskie w tym zakresie. I tu trzeba się odnieść także do bazy EPREL, czyli Unijnego Rejestru Produktów do Etykietowania Energetycznego.
Od 1 stycznia 2019 r. wszystkie urządzenia objęte wymogami etykietowania energetycznego, w tym pompy ciepła i kotły, muszą być przed ich wprowadzeniem na rynek unijny zarejestrowane w bazie EPREL. Odpowiedzialny jest za to producent lub importer. Rejestracja potwierdza, że jego produkty spełniają wymagania dotyczące efektywności energetycznej i są zgodne z przepisami UE, mogą więc być bez przeszkód wprowadzone na rynek.

Tymczasem, jak zauważa Paweł Lachman:

– W Polsce przepisy te wciąż pozostają tylko w sferze teorii. Wystarczy zrobić mały przegląd listy ZUM, by stwierdzić, że są na niej również urządzenia, które nie figurują w bazie EPREL. Warto więc postawić naszym urzędnikom pytanie, dlaczego z publicznych pieniędzy dotujemy urządzenia, których nie tylko nie powinno się dotować, ale nawet sprzedawać w Unii? A w związku z tym – czy producenci tych urządzeń zostali przekonani, że zgodnie z prawem unijnym za brak rejestracji w bazie EPREL mogą im grozić konsekwencje prawne i finansowe?

Zabiegając o jak najwyższą jakość pomp ciepła, nie wolno również zapominać, że o efektywnej pracy tych urządzeń przesądzają nie tylko ich parametry techniczne, ale również elementy składowe instalacji:

– Za niezbędny element wyposażenia pompy ciepła niewątpliwie trzeba uznać regulator pogodowy – podkreśla Paweł Lachman. – Jego brak może obniżać efektywność jej pracy nawet o ponad 30%, a mimo to w Polsce są dotowane pompy ciepła bez regulatora. Dlatego rekomenduję, aby w krajowych programach dofinansowań w każdym przypadku stawiać wymóg wyposażenia pompy ciepła w regulator pogodowy.

PORT PC
press box